

แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

สถานีพัฒนาที่ดินร้อยเอ็ด
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nation: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ ได้แก่ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดินร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) และการประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4 และสถานีพัฒนาที่ดินร้อยเอ็ด ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลโดยพิจารณาจากภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหาความต้องการของเกษตรกร และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินร้อยเอ็ด ได้จัดทำแผนกิจกรรม / โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อม และอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินร้อยเอ็ด

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-2
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-4
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-7
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	4-1
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดร้อยเอ็ด	2-3
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	2-5
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2566	2-8
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2566	2-8
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	6-6
7-1	กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-5
7-2	กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-10
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ โครงการนำร่อง ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-13

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	2-1
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	2-7
2-4	สัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	2-9
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2566	2-10
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	3-5
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของ ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	6-8
7-1	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด	7-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและพหุภูมิ ประกอบด้วย

- 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี
- 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น
- 3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

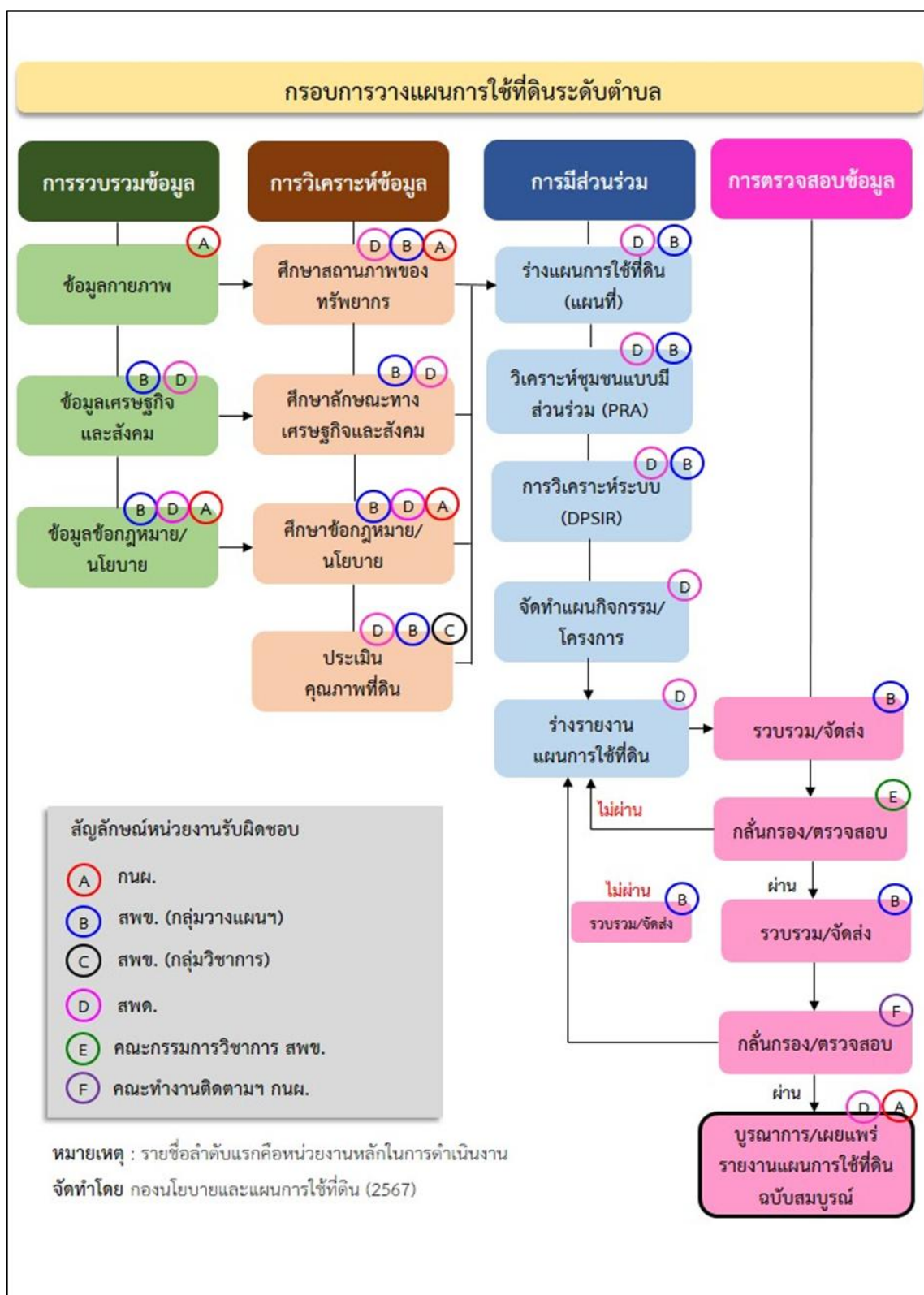
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“คมนาคมสะดวก เศรษฐกิจดี ประชาชนมีส่วนร่วม ความรู้ทันสมัย มีน้ำใช้เพื่อการเกษตร สังคมเอื้ออาทร สนองนโยบายรัฐ” (องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอหนองพอก มีพื้นที่ประมาณ 68.21 ตารางกิโลเมตร หรือ 42,633 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลหนองพอก ตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลหนองขุ่นใหญ่ ตำบลท่าสีดา ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลลกโพธิ์ ตำบลหนองขุ่นใหญ่ อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

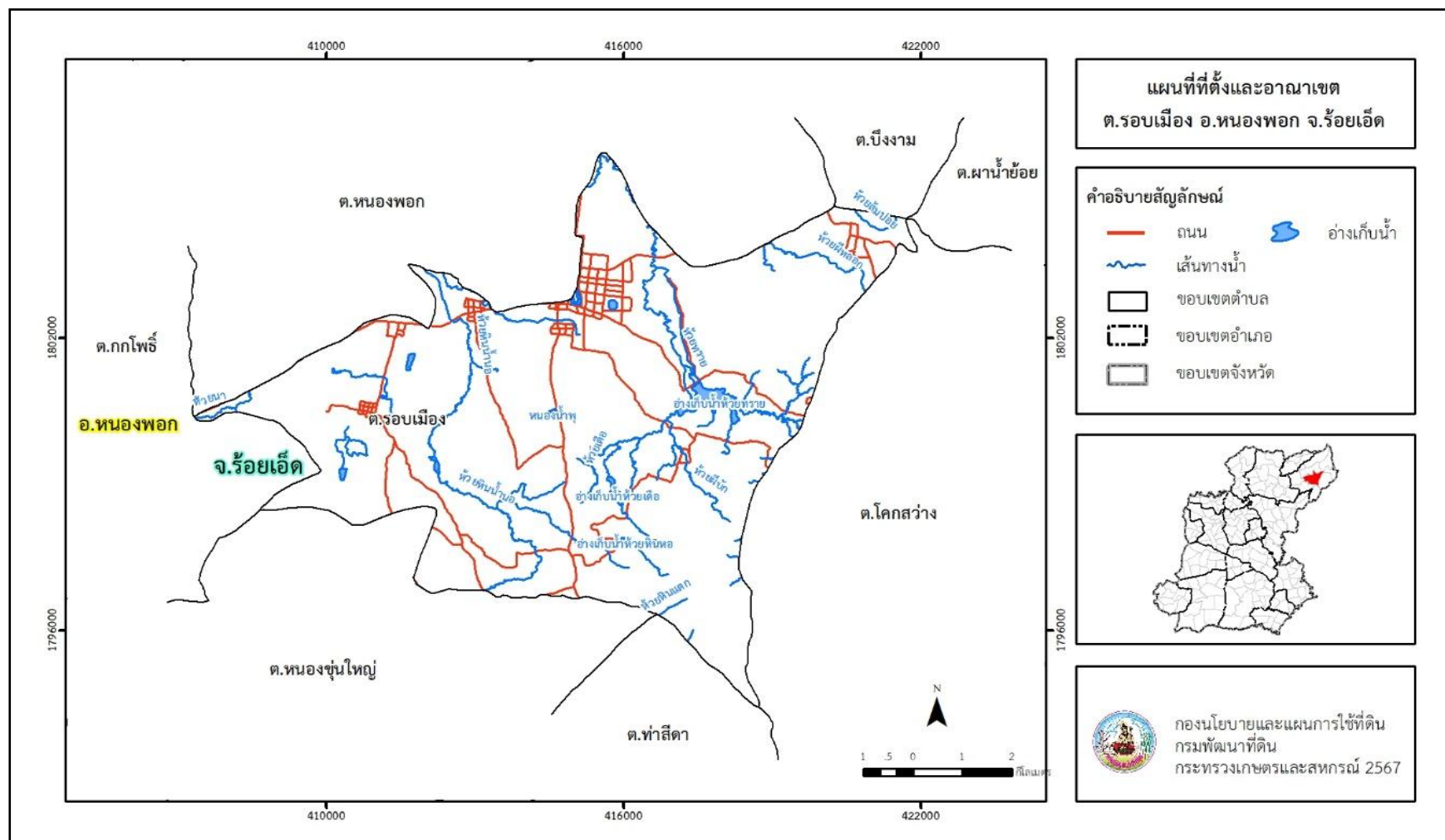
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 19 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านหนองพอก	หมู่ที่ 11 บ้านกุดขุ่น
หมู่ที่ 2 บ้านหนองพอก	หมู่ที่ 12 บ้านกกโพธิ์
หมู่ที่ 3 บ้านกุดขุ่น	หมู่ที่ 13 บ้านน้อยหนองโน
หมู่ที่ 4 บ้านโนนสวัสดิ์	หมู่ที่ 14 บ้านโพธิ์ไทรทอง
หมู่ที่ 5 บ้านหนองพอก	หมู่ที่ 15 บ้านอ่างทอง
หมู่ที่ 6 บ้านกกโพธิ์	หมู่ที่ 16 บ้านเมืองใหม่
หมู่ที่ 7 บ้านหนองโน	หมู่ที่ 17 บ้านมอกแดง
หมู่ที่ 8 บ้านหนองโน	หมู่ที่ 18 บ้านหนองลุมพุก
หมู่ที่ 9 บ้านหนองพอก	หมู่ที่ 19 บ้านใหม่น้ำพุ
หมู่ที่ 10 บ้านประชาสามัคคี	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่เขาที่มีความสูงระหว่าง 200-300 เมตรจากระดับทะเลปานกลาง มีลำน้ำ ลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ห้วยกลอง ห้วยเดื่อ ห้วยทราย ห้วยนา ห้วยฝัก ห้วยฝักหลอก ห้วยเม็ก ห้วยสัมปอ ห้วยหินแตก ห้วยหินน้ำนอ

รูปที่ 2-1 แผนที่ตั้งและอาณาเขตตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) พบว่า ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 26.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.3 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 17.2 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,500.6 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 120 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนสิงหาคม มีปริมาณฝน 315.4 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 21 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดมุกดาหาร ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนตุลาคม

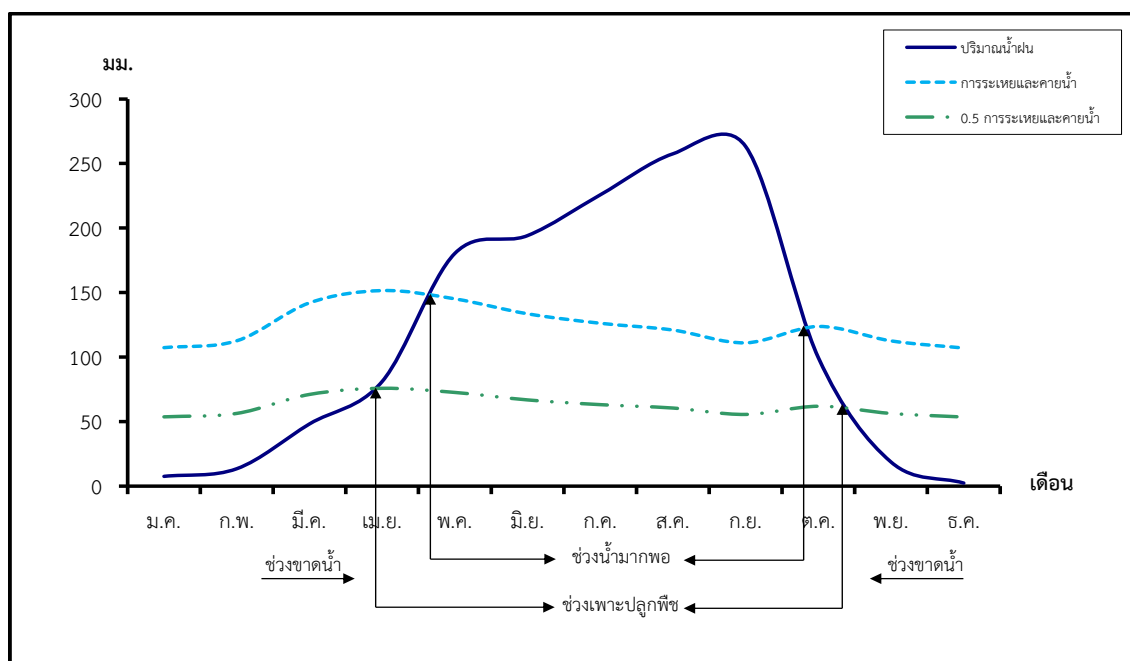
ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนตุลาคมถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดร้อยเอ็ด¹

เดือน	อุณหภูมิ (ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ²	ปริมาณฝนใช้การ ²
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	17.2	30.8	23.0	67.0	2.5	1.6	91.5	2.5
ก.พ.	19.3	32.9	25.1	64.0	19.8	2.6	114.0	19.2
มี.ค.	22.8	35.3	28.1	62.0	42.6	5.0	134.9	39.7
เม.ย.	24.9	36.3	29.6	65.0	71.0	8.2	145.2	62.9
พ.ค.	25.4	35.1	29.3	74.0	203.9	15.8	141.1	137.4
มิ.ย.	25.4	33.8	28.8	78.0	200.7	15.4	125.1	136.3
ก.ค.	25.0	32.7	28.0	81.0	306.5	20.3	113.8	155.7
ส.ค.	24.8	32.3	27.7	84.0	315.4	21.3	116.6	156.5
ก.ย.	24.4	32.4	27.5	83.0	246.0	17.6	107.1	149.2
ต.ค.	22.9	32.3	26.8	76.0	76.3	8.4	118.7	67.0
พ.ย.	20.6	31.6	25.3	71.0	12.8	3.0	93.9	12.5
ธ.ค.	17.9	30.0	22.9	69.0	3.1	0.8	98.6	3.1
เฉลี่ย	22.6	33.0	26.8	72.8	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,500.6	120.0	1,400.3	942.0

หมายเหตุ: ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดร้อยเอ็ด

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

2.5.1. พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,759 ไร่ หรือร้อยละ 6.47 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ ตัวเมืองและย่านการค้า และสถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ เป็นต้น

2.5.2. พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 31,019 ไร่ หรือร้อยละ 72.75 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 12,848 ไร่ หรือร้อยละ 30.14 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว และ นาไร่
- 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 13,221 ไร่ หรือร้อยละ 31.01 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย และไร่ร้าง
- 3) พื้นที่เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 29 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.07 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสานและไร่นาสวนผสม
- 4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 4,716 ไร่ หรือร้อยละ 11.05 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ยูคาลิปตัส และปาล์มน้ำมัน เป็นต้น
- 5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 100 ไร่ หรือร้อยละ 0.24 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มะม่วง ไม้ผลผสม และมะพร้าว เป็นต้น
- 6) พืชสวน มีเนื้อที่ 5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล ชนิดพืชที่พบได้แก่ หวาย

7) พุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 26 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงโค-กระบือ และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 74 ไร่ หรือร้อยละ 0.17 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3. พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 7,253 ไร่ หรือ ร้อยละ 17.01 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพพื้นที่

2.5.4. พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 677 ไร่ หรือร้อยละ 1.60 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หนอง, บึง, ทะเลสาบ, แม่น้ำ, ลำห้วย, ลำคลอง และอ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

2.5.5. พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 925 ไร่ หรือร้อยละ 2.17 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ, พุ่งหญ้าธรรมชาติ, เหมืองเก่า หรือ บ่อขุดเก่า เป็นต้น

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,759	6.47
U101	ตัวเมืองและย่านการค้า	957	2.24
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,139	2.67
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	545	1.28
U405	ถนน	84	0.20
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	18	0.04
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	3	0.01
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	6	0.01
U605	สถานีบริการน้ำมัน	7	0.02
A	พื้นที่เกษตรกรรม	31,019	72.75
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	29	0.07
A100	นาร้าง	94	0.22
A101	นาข้าว	12,754	29.92
A200	ไร่ร้าง	332	0.78
A203	อ้อย	9,353	21.94
A204	มันสำปะหลัง	3,536	8.29
A301	ไม้ยืนต้นผสม	1	-
A302	ยางพารา	3,521	8.26
A303	ปาล์มน้ำมัน	241	0.56

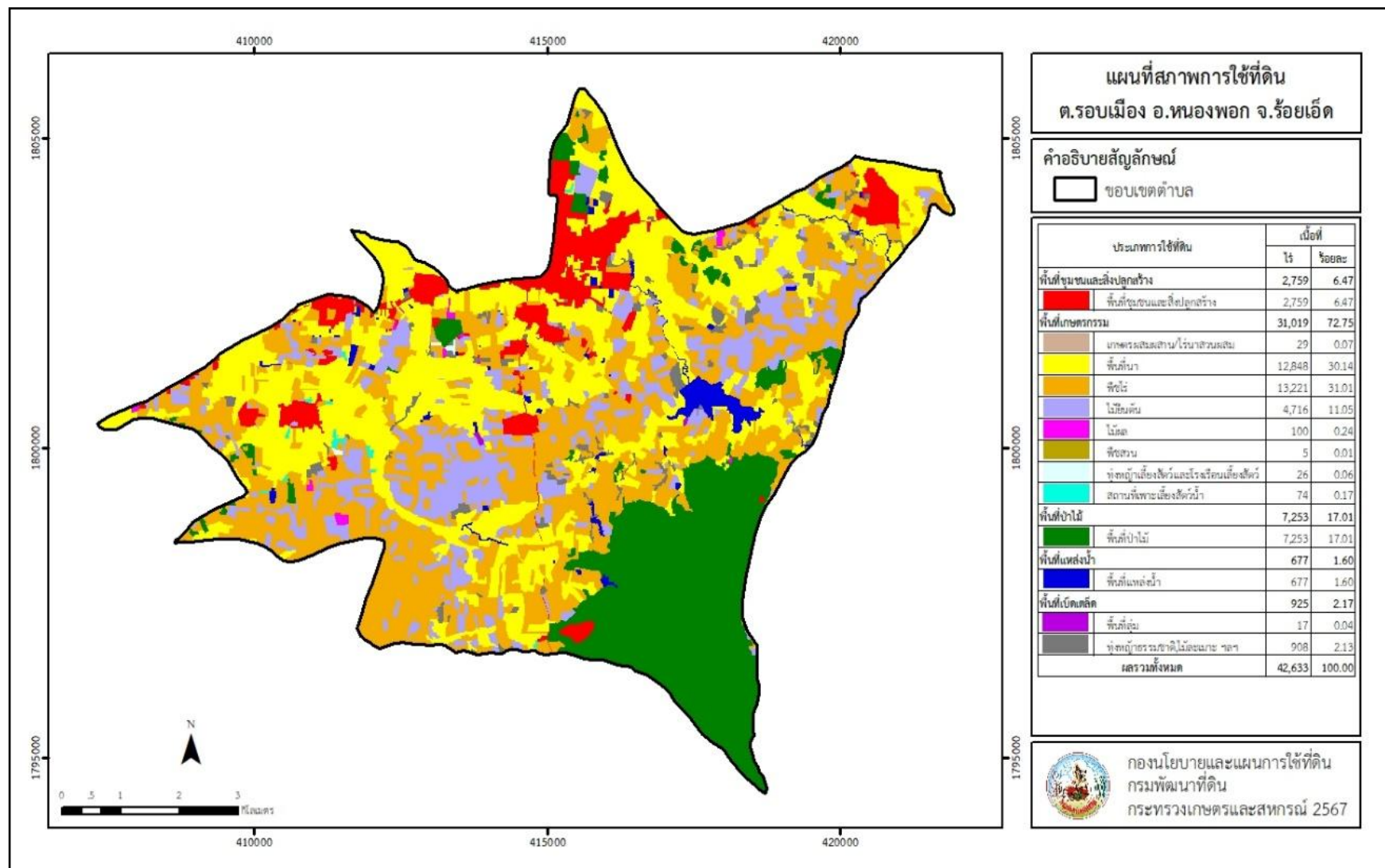

ตารางที่ 2-2 (ต่อ) สภาพการใช้ที่ดินตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A304	ยูคาลิปตัส	923	2.16
A305	สัก	9	0.02
A309	ประดู่	3	0.01
A314	หม่อน	4	0.01
A315	ไผ่ปลูกเพื่อการค้า	14	0.03
A401	ไม้ผลผสม	33	0.08
A403	ทุเรียน	2	-
A405	มะพร้าว	3	0.01
A407	มะม่วง	62	0.15
A511	หวาย	5	0.01
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	13	0.03
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	5	0.01
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	8	0.02
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	74	0.17
F	พื้นที่ป่าไม้	7,253	17.01
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	372	0.87
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	6,881	16.14
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	925	2.17
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	854	2.00
M201	พื้นที่ลุ่ม	17	0.04
M304	บ่อดิน	29	0.07
M405	พื้นที่ถม	25	0.06
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	677	1.60
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	88	0.21
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	50	0.12
W201	อ่างเก็บน้ำ	379	0.89
W202	บ่อน้ำในไร่นา	160	0.38
ผลรวมทั้งหมด		42,633	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2567)

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่าประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลรอบเมือง มีประชากรรวม 10,089 คน แยกเป็นชาย 5,044 คน เป็นหญิง 5,045 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 148 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,350 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,490 ครัวเรือน หรือร้อยละ 44.48 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,860 ครัวเรือน หรือร้อยละ 55.52 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลรอบเมือง	3,350	5,044	5,045	10,089
หมู่ที่ 1 หนองพอก	325	454	477	931
หมู่ที่ 2 หนองพอก	326	476	496	972
หมู่ที่ 3 กุดขุ่น	190	357	346	703
หมู่ที่ 4 โนนสาวสดี	186	259	279	538
หมู่ที่ 5 หนองพอก	95	163	168	331
หมู่ที่ 6 กกโพธิ์	93	154	159	313
หมู่ที่ 7 หนองโน	173	256	262	518
หมู่ที่ 8 หนองโน	107	175	180	355
หมู่ที่ 9 หนองพอก	372	330	384	714
หมู่ที่ 10 ประชาสามัคคี	113	193	196	389
หมู่ที่ 11 กุดขุ่น	192	347	390	737
หมู่ที่ 12 กกโพธิ์	158	249	240	489
หมู่ที่ 13 น้อยหนองโน	181	245	226	471
หมู่ที่ 14 โพธิ์ไทรทอง	141	279	268	547
หมู่ที่ 15 อ่างทอง	100	213	166	379
หมู่ที่ 16 เมืองใหม่	101	168	182	350

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
หมู่ที่ 17 มอกกแดง	196	252	195	447
หมู่ที่ 18 หนองลุมพุก	102	173	173	346
หมู่ที่ 19 ใหม่น้ำพุ	199	301	258	559

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	3,350	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,490	44.48
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มากขึ้นทะเบียนฯ	1,860	55.52

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)
2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 42,633 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,350 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 12.73 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 31,019 ไร่ หรือร้อยละ 72.75 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 20.82 ไร่ (เนื้อที่ของตำบลรวมต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด)

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา และปลูกพืชไร่ โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,490 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ อ้อย เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมพัฒนาชุมชน ปี 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 278,506.90 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 99,526.12 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 170,929.26 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 61,082.60 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 107,577.64 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 38,443.52 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลรอบเมือง	146,141.09	62,128.07	35,436.03	34,801.71	278,506.90	99,526.12	170,929.26	61,082.60
หมู่ที่ 1 หนองพอก	122,097.93	29,719.09	31,886.72	44,875.52	228,579.25	91,659.90	166,871.78	66,915.31
หมู่ที่ 2 หนองพอก	123,737.34	42,509.14	32,311.59	41,158.37	239,716.44	73,783.26	194,972.96	60,011.49
หมู่ที่ 3 กุดขุ่น	105,870.87	35,263.78	34,340.94	44,418.11	219,893.70	74,272.61	176,648.03	59,665.69
หมู่ที่ 4 โนนสวาสดี	146,487.90	26,604.84	29,943.55	52,679.03	255,715.32	71,739.14	162,016.94	45,452.71
หมู่ที่ 5 หนองพอก	143,897.44	97,115.38	47,429.49	16,923.08	305,365.38	103,558.70	115,223.85	39,075.91
หมู่ที่ 6 กกโพธิ์	145,932.20	266,440.68	146,779.66	25,508.47	584,661.02	199,393.06	256,355.93	87,427.75
หมู่ที่ 7 หนองโน	123,410.60	88,907.28	41,470.20	40,635.76	294,423.84	117,303.43	232,205.30	92,514.51
หมู่ที่ 8 หนองโน	336,904.76	15,238.10	12,952.38	24,821.43	389,916.67	123,596.23	62,761.90	19,894.34
หมู่ที่ 9 หนองพอก	158,000.00	46,588.99	30,356.88	37,001.38	271,947.25	119,284.71	190,925.69	83,746.08
หมู่ที่ 10 ประชาสามัคคี	290,625.00	24,145.83	31,562.50	37,343.75	383,677.08	153,470.83	134,770.83	53,908.33
หมู่ที่ 11 กุดขุ่น	78,219.21	20,913.91	24,964.90	56,354.97	180,452.98	61,787.76	157,100.66	53,791.84
หมู่ที่ 12 กกโพธิ์	94,992.50	22,031.25	25,066.25	50,941.25	193,031.25	63,811.98	164,301.25	54,314.46
หมู่ที่ 13 น้อยหนองโน	129,934.68	111,858.06	27,874.19	14,170.97	283,837.90	118,504.71	184,010.65	76,826.00

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
หมู่ที่ 14 โพธิ์ไทรทอง	175,359.22	370,631.07	136,689.34	23,776.70	706,456.33	210,913.05	342,718.45	102,318.84
หมู่ที่ 15 อ่างทอง	255,679.01	35,481.48	32,308.64	47,283.95	370,753.09	136,504.55	141,839.51	52,222.73
หมู่ที่ 16 เมืองใหม่	111,197.80	25,318.68	22,142.86	18,430.77	177,090.11	53,361.59	171,789.01	51,764.24
หมู่ที่ 17 มอกกดแดง	195,723.88	52,231.34	16,062.69	19,129.10	283,147.01	128,615.93	125,042.54	56,798.98
หมู่ที่ 18 หนองลุมพุก	119,583.33	32,476.19	14,150.00	9,380.95	175,590.48	46,675.95	122,083.40	32,452.55
หมู่ที่ 19 ใหม่น้ำพุ	76,051.47	11,816.18	6,919.12	17,830.88	112,617.65	53,929.58	96,198.53	46,066.90

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยานเขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 7,621 ไร่
- (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 19,942 ไร่
- (3) เขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) เนื้อที่ 3,294 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 1,564 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2A เนื้อที่ 3,123 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2B เนื้อที่ 99 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3A เนื้อที่ 2,266 ไร่
- 5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3B เนื้อที่ 226 ไร่
- 6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4A เนื้อที่ 6,125 ไร่
- 7) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4B เนื้อที่ 12,634 ไร่
- 8) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5A เนื้อที่ 3,897 ไร่
- 9) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5B เนื้อที่ 12,700 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลรอบเมือง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,500.6 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลรอบเมือง มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ หนองน้ำพุ ห้วยเตือ ห้วยทราย ห้วยนา ห้วยฝัก ห้วยฝักหลอก ห้วยเม็ก ห้วยส้มป่อย ห้วยหินแตก และห้วยหินน้ำนอ

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยเตือ อ่างเก็บน้ำห้วยทราย และอ่างเก็บน้ำห้วยหินห่อ

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลรอบเมือง มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 25 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 15 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 3 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Lah-sLA ชุดดินละหานทราย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,198 ไร่ หรือร้อยละ 5.15 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Lah-fl-sLA ดินละหานทรายที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 105 ไร่ หรือร้อยละ 0.25 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน St-sLA ชุดดินสีทน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,569 ไร่ หรือร้อยละ 6.03 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 12 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Kg-lsB ชุดดินค่าง มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 765 ไร่ หรือร้อยละ 1.79 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Kg-tks-sLB ดินค่างที่เป็นทรายหนา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,189 ไร่ หรือร้อยละ 7.48 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Ptc-sLB ชุดดินปักธงชัย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 321 ไร่ หรือร้อยละ 0.75 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Ptc-mw-sLB ดินปักธงชัยที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 8,866 ไร่ หรือร้อยละ 20.80 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Ptc-gm-sLA/b ดินปักธงชัยที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน

6) หน่วยแผนที่ดิน Ptc-gm-sLB/b ดินปักธงชัยที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 567 ไร่ หรือร้อยละ 1.33 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Pu-sLB ชุดดินภูพาน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 10,382 ไร่ หรือร้อยละ 24.35 ของเนื้อที่ตำบล

8) หน่วยแผนที่ดิน Pu-slC ชุดดินภูพาน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 212 ไร่ หรือร้อยละ 0.50 ของเนื้อที่ตำบล

9) หน่วยแผนที่ดิน Pu-fl-sLB ดินภูพานที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 895 ไร่ หรือร้อยละ 2.10 ของเนื้อที่ตำบล

10) หน่วยแผนที่ดิน Pu-mw,fl-sLB ดินภูพานที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,113 ไร่ หรือร้อยละ 2.61 ของเนื้อที่ตำบล

11) หน่วยแผนที่ดิน Pu-gm-sLB/b ดินภูพานที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และมีคันนา มีเนื้อที่ 958 ไร่ หรือร้อยละ 2.25 ของเนื้อที่ตำบล

12) หน่วยแผนที่ดิน Wk-sLB-RC หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ กับที่ดินหินพื้นโผล่ มีเนื้อที่ 752 ไร่ หรือร้อยละ 1.76 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 3 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 6,190 ไร่ หรือร้อยละ 14.52 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน RC ที่ดินหินพื้นโผล่ มีเนื้อที่ 199 ไร่ หรือร้อยละ 0.47 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 418 ไร่ หรือร้อยละ 0.98 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 3,954 ไร่ หรือร้อยละ 9.27 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินคำบง (Kg) และดินคำบงที่เป็นทรายหนา (Kg-tks) และปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 752 ไร่ หรือร้อยละ 1.76 ของเนื้อที่ตำบล คือ หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียว กับที่ดินหินพื้นโผล่ (Wk-RC)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Kg-lsB	2-5	>150	มากเกินไปถึงดี	ต่ำ	<10	35-75	6.0-6.5	6.5-7.0	<2	-	765	1.79
Kg-tks-slB	2-5	>150	มากเกินไปถึงดี	ต่ำ	<10	35-75	6.0-6.5	6.5-7.0	<2	-	3,189	7.48
Lah-slA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	2,198	5.15
Lah-fl-slA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	105	0.25
Ptc-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	321	0.75
Ptc-mw-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	8,866	20.80
Ptc-gm-slA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	2,934	6.88
Ptc-gm-slB/b	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	567	1.33
Pu-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	10,382	24.35
Pu-slC	5-12	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	212	0.50
Pu-fl-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	1	-
Pu-fl-slB*	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	894	2.10
Pu-mw,fl-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	1,113	2.61

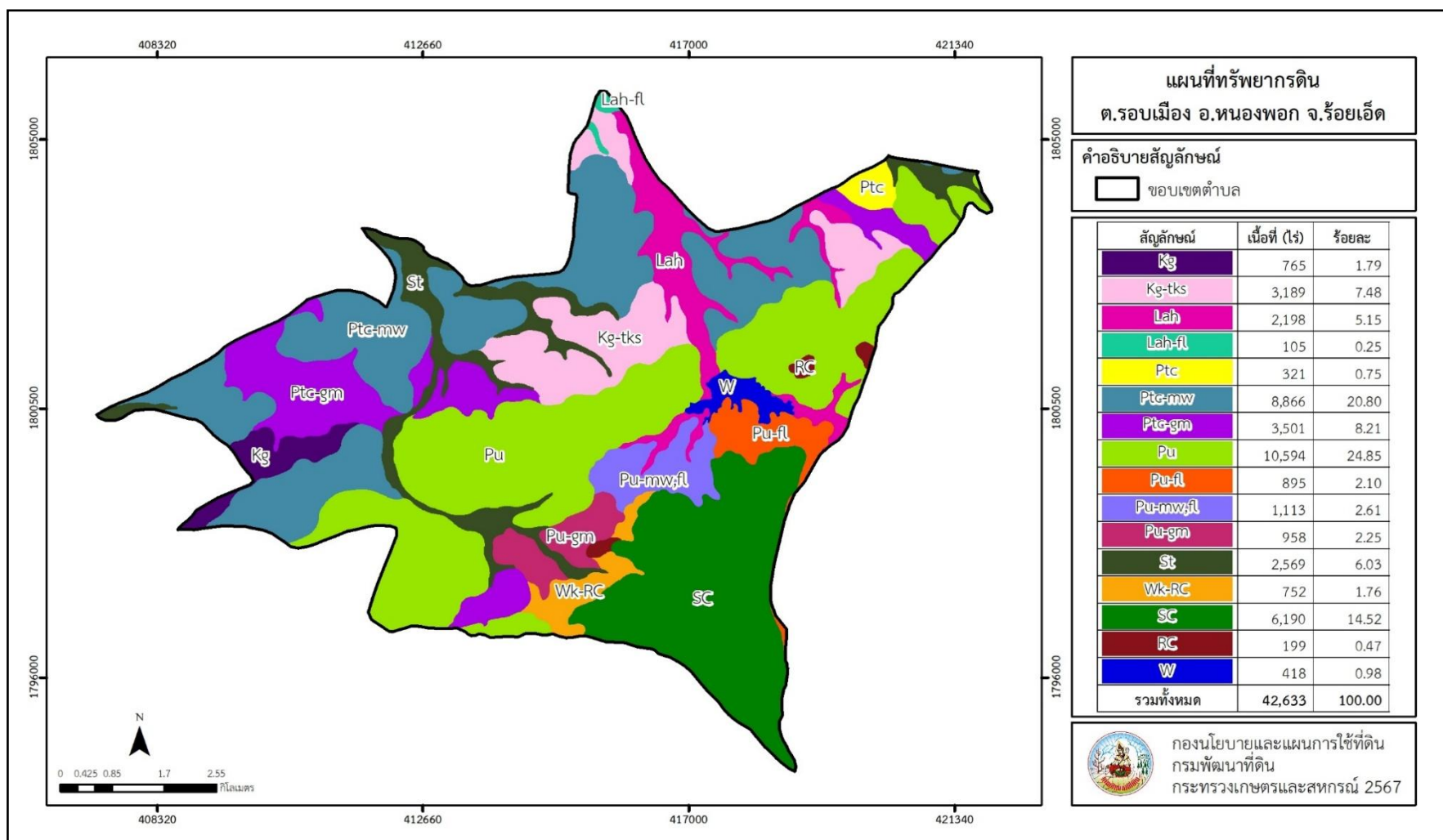

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Pu-gm-sLB/b	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	958	2.25
St-slA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	2,569	6.03
Wk-sLB-RC	2-5	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	752	1.76
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6,190	14.52
RC	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	199	0.47
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	418	0.98
รวมทั้งหมด											42,633	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลรอบเมือง คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) ขาดแคลนแหล่งน้ำ
- 3) ดินทรายจัด
- 4) ดินเป็นกรด

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลห้วยขมิ้น มีความต้องการ 4 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 3) ปรับรูปที่ดิน และเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน
- 4) แก้ไขปัญหาความเป็นกรดของดิน

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 3 ประการ คือ

- 1.1) ดินเสื่อมโทรม
- 1.2) น้ำขาดแคลน
- 1.3) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) ขาดแคลนองค์ความรู้ และแนวปฏิบัติในการปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2) ขาดแคลนบริเวณกักเก็บน้ำ และ ระบบกระจายน้ำที่มีประสิทธิภาพ
- 2.3) ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร
- 2.4) ไร่กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ

- 3.1) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.2) ขาดแคลนน้ำอุปโภค/บริโภค
- 3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.4) พื้นที่ป่าไม้ลดลง

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 10 ประการ คือ

- 4.1) แหล่งน้ำที่มีอยู่ตื้นเขินจากตะกอน
- 4.2) ผลผลิตพืชต่ำ ลงทุนสูง
- 4.3) รายได้ครัวเรือนลดลง ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
- 4.4) เกิดการปนเปื้อนในดินและน้ำ
- 4.5) สูญเสียที่ดินทางการเกษตร
- 4.6) เกิดการสูญเสียธาตุอาหาร
- 4.7) ขาดแคลนทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร
- 4.8) ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค
- 4.9) สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งมีชีวิตที่เอื้อต่อระบบนิเวศเกษตรท้องถิ่น

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

- 5.1) ปรับปรุงบำรุงดิน
- 5.2) จัดรูปแบบนา
- 5.3) บ่อน้ำไร่นา
- 5.4) ขุดลอกลำน้ำ/คลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำ
- 5.5) ปลูกหญ้าแฝกป้องกันการชะล้างพังทลายของดินรักษาความชื้นและกักเก็บน้ำ
- 5.6) ปฏิรูปที่ดิน
- 5.7) ปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชใช้น้ำน้อย
- 5.8) ปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นเกษตรผสมผสาน
- 5.9) ส่งเสริมเกษตรมูลค่าสูง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

อนาคต

- (1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
 - (2) ประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ
- ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

1) ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคมพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นนาข้าว นาปี เกษตรกรนิยมทำนาหว่าน

2) อ้อยโรงงาน เกษตรกรมีวิธีการปลูกขึ้นกับลักษณะพื้นที่

(1) อ้อยข้ามแล้งหรืออ้อยปลายฝน เหมาะสมปลูกในดินร่วนปนทรายโดยอาศัยความชื้นที่สะสมไว้จากฤดูฝน ปลูกช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน จะเลือกปลูกระหว่างอ้อยโรงงาน และมันสำปะหลัง

(2) อ้อยต้นฝน เหมาะสมปลูกในดินเหนียวหรือดินร่วนเหนียว โดยอาศัยความชื้นจากฝนช่วงแรกที่ตก ต้องเตรียมดินและซักร่องรอน ปลูกช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเดือนเมษายน

3) มันสำปะหลัง เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลือกปลูกมันสำปะหลังเป็นพืชรองจากข้าวเนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นดอน ร้อยละ 90 ปลูกช่วงปลายฤดูฝนเดือนกันยายน-ตุลาคม ร้อยละ 10 ปลูกช่วงพฤษภาคม-มิถุนายน

4) ยางพารา โดยที่เกษตรกรแต่ละพื้นที่ จะมีวิธีการเพาะปลูกตามบริบทท้องถิ่นของตน อย่างไรก็ตามสายพันธุ์ที่นิยมปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ พันธุ์ RRIM 600, RRIT 251 และ RRIT 226 (วิถีกษตร, 2567) เมื่อนำมาประกอบเข้ากับข้อมูลที่ได้จากการทำ PRA แล้วสามารถอธิบายระบบการเพาะปลูกได้ดังนี้ การปลูกยางพารานิยมปลูกในช่วงต้นฤดูฝน (เดือนมิถุนายน) เพื่ออาศัยความชื้นและปริมาณน้ำฝนสำหรับการเจริญเติบโตในระยะแรก ต่อมาในเดือนสิงหาคม – กันยายน จะเป็นช่วงที่เกษตรกรจะต้องดูแลรักษาต้นยางด้วยการกำจัดวัชพืช, ใส่ปุ๋ย และป้องกันโรค แมลงศัตรูพืช หลังจาก ที่ต้นยางพาราเริ่มโตจนสามารถให้ผลผลิตได้ เกษตรกรจะเปลี่ยนมาใส่ปุ๋ย 2 ครั้ง/ปี ในช่วงฤดูฝน และจะเริ่มกรีดยางพาราในช่วงเดือน พฤษภาคม ไปจนถึง เดือนมิถุนายน ก่อนจะปิดการกรีดยางในเดือน มกราคม - เมษายน เนื่องจากเป็นฤดูร้อน ขาดแคลนน้ำ จึงส่งผลต่อปริมาณน้ำยางที่ได้รับต่อการกรีด

5) ปาล์มน้ำมัน เป็นพืชที่ให้ผลผลิตได้ตลอดปี ซึ่งจะเริ่มให้ผลผลิตครั้งแรกเมื่อต้นมีอายุ 3 ปีขึ้นไป และจะให้ผลผลิตได้ดีที่สุดในช่วง 8-13 ปี ช่วงที่ปาล์มน้ำมันให้ผลผลิตได้ดีที่สุดคือช่วงเดือน กุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคมเนื่องจากเป็นช่วงที่สภาพอากาศแห้งปาล์มจึงได้รับแสงแดดเต็มที่ ต่อมาในเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม ผลผลิตจะเริ่มลดลงจากปริมาณน้ำฝนที่เพิ่มขึ้น เป็นช่วงที่การผสมเกสรลดลงและมีแมลงบุกเข้าทำลายผลผลิต ต่อมาในช่วงเดือนกันยายนถึงมกราคมปาล์มน้ำมันจะให้ผลผลิตปานกลางค่อนข้างต่ำ แต่ยังสามารถเก็บเกี่ยวได้อย่างต่อเนื่อง

6) อินทผลัม เป็นพืชที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ซึ่งมีอุณหภูมิสูงและแห้งแล้ง การเพาะปลูกสามารถทำได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) การเพาะจากเมล็ดโดยตรง โดยจะใช้ระยะเวลาราว 6 ปีจึงจะให้ผลผลิตซึ่งจะมีความเสี่ยงที่ต้นจะเป็นเพศผู้ (2) ต่อกิ่งที่มาจากการเพาะเลี้ยงหน่อ โดยจะใช้ระยะเวลาประมาณ 3-4 ปีจึงจะให้ผลผลิต อย่างไรก็ตามอินทผลัมจะออกดอกในช่วงเดือนมีนาคมถึงเมษายน และจะให้ผลผลิตในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม

7) มะม่วง ในการเตรียมผลิทมะม่วงของเกษตรกรในตำบลรอบเมืองจะเริ่มจากการเตรียมแปลงแบบยกร่อง เพื่อกักเก็บน้ำในหน้าแล้งและเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำในช่วงหน้าฝน อย่างไรก็ตามปฏิทินการเพาะปลูกมะม่วงสามารถอธิบายได้ดังนี้ ในช่วงเดือนเมษายนจะเป็นช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต

หลักของมะม่วง ดังนั้นตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเป็นต้นไปจะนับเป็นช่วงหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งเกษตรกรจะต้องตัดแต่งกิ่ง ใส่ปุ๋ยบำรุง และคอยกำจัดวัชพืช หลังจากนั้นราว ๆ 30-60 วันจะเป็นช่วงที่เกษตรกรจะขยายพันธุ์มะม่วงด้วยการทาบกิ่ง จากนั้นในช่วงเดือนธันวาคมจะเป็นช่วงติดช่อดอกของมะม่วง หลังจากนั้นในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคมจะเป็นช่วงของการรักษาช่อดอก และกระตุ้นการติดผล ในช่วงนี้เกษตรกรจะต้องเผชิญกับศัตรูพืชอย่าง เพลี้ยจักจั่น ราดำ และแมลงวันผลไม้

8) ลำไย สายพันธุ์ที่เกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมเพาะปลูก คือ พันธุ์อีตอ (E-daw) (Riangwong K., et al., 2023) เมื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลพื้นฐานจากกระบวนการ PRA สามารถอธิบายระบบการเพาะปลูกได้ดังต่อไปนี้ ระยะเวลาเจริญเติบโตของต้นลำไยก่อนถึงระยะการเก็บเกี่ยวอยู่ที่ราว ๆ 7 เดือน จำแนกออกเป็นระยะการเจริญเติบโต ได้ดังนี้

(1) ระยะแทงช่อดอก และ ระยะดอกบาน อยู่ในช่วงเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ เกษตรกรส่วนใหญ่จะพ่นปุ๋ยทางใบ เพื่อบำรุงช่อดอกและเพิ่มอัตราการติดผล อย่างไรก็ตามในระยะนี้ต้นลำไยจะอ่อนแอ และมักพบการระบาดของ หนอนกินดอก, หนอนเจาะก้านดอก และมวนลำไย

(2) ระยะติดผลขนาดเล็ก และ ระยะผลกำลังเจริญเติบโต โดยระยะติดผลขนาดเล็กจะอยู่ในช่วงเดือน มีนาคม – เมษายน ก่อนที่จะเปลี่ยนเป็นระยะผลกำลังเจริญเติบโตในช่วงเดือน พฤษภาคม ไปจนถึง กรกฎาคม ในระยะนี้เกษตรกรจำเป็นต้องให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ หากขาดน้ำผลจะแคะแกร็นและร่วงจากต้นได้ง่าย และถึงแม้จะมีการบริหารจัดการน้ำที่ดีแต่ลำไยก็ยังคงอ่อนแอต่อศัตรูพืช อาทิ ฝัเสื้อมวนหาว และ แมลงวันทอง

(3) ระยะเก็บเกี่ยวผลผลิต อยู่ในช่วงเดือนสิงหาคมเป็นต้นไป โดยในระหว่างรอผลผลิต เกษตรกรจะต้องใช้ไม้ค้ำกิ่ง เพื่อป้องกันการหักของกิ่งลำไย ซึ่งจะส่งผลต่อการแตกยอดอ่อนใหม่ รวมถึง การแทงช่อดอกในฤดูกาลผลิตถัดไป และจะต้องงดน้ำก่อนการเก็บเกี่ยวราว 7-10 วัน

(4) ระยะหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต อยู่ในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม ในระยะนี้เกษตรกรจะตัดแต่งกิ่งลำไยที่ถูกโรคและแมลงเข้าทำลาย กิ่งหัก และอื่น ๆ เพื่อให้ทรงพุ่มโปร่งขึ้นและจะมีการใช้ปูนแดงทาที่บริเวณรอยแผลเพื่อป้องกันโรคและแมลงเข้าทำลายซ้ำซ้อน

(5) ระยะใบแก่ อยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม ในช่วงนี้เป็นช่วงที่เกษตรกรจะต้องตัดแต่งกิ่ง ทำความสะอาดแปลง และฉีดพ่นสารเคมีทางใบเพื่อป้องกันศัตรูพืช อย่างไรก็ตามในระยะนี้จะงดการให้น้ำเพื่อให้ต้นลำไยสามารถพักตัวได้เร็วขึ้น และ เพื่อให้มีการสร้างตาดอกที่สมบูรณ์

9) มะขาม เกษตรกรจะมีช่วงปลูกในช่วงต้นของฤดูฝน (พฤษภาคม - มิถุนายน) มักจะขยายพันธุ์โดยใช้การทาบกิ่ง หลังจากที่ดินอายุได้ 1-2 ปีจะเริ่มให้ปุ๋ยทางดินในช่วงเดือน กรกฎาคม - สิงหาคม จำนวน 2-3 ครั้ง/ปี จากนั้นในช่วงเมษายนต้นมะขามจะเข้าสู่ช่วงออกดอก เกษตรกรจะมีการพ่นน้ำเพื่อกระตุ้นให้ต้นมะขามเกิดการทิ้งใบและติดดอกในช่วงฤดูฝนปีถัดไป ฝักจะเริ่มแก่จัดและพร้อมเก็บเกี่ยวระหว่างช่วงธันวาคมเป็นต้นไปจนถึงเดือนมีนาคม

10) ถั่วลิสง การเพาะปลูกถั่วลิสงที่พบเป็นส่วนมากในตำบลรอบเมือง คือ ถั่วลิสงน้ำว่า โดยที่ถั่วลิสงน้ำว่าสามารถให้ผลผลิตได้เร็วที่สุดในช่วง 10 - 12 เดือน

ชนิดพืช	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
พืชหลัก												
1. ข้าวนาปี	ข้าวนาปี											
2. อ้อยโรงงาน	อ้อยโรงงาน											
3. มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง											
4. ยางพารา	ยางพารา											
5. ปาล์มน้ำมัน	ปาล์มน้ำมัน											
6. อินทผลัม	อินทผลัม											
พืชรอง												
7. มะม่วง	มะม่วง											
8. ลำไย	ลำไย											
9. มะขาม	มะขาม											
10. กัลฉ่าย	กัลฉ่าย											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และ คำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา มะม่วง ลำไย มะขาม ถั่วฝักยาว ปาล์มน้ำมัน อินทผลัม

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

หน่วยที่ดิน	ข้าว	อ้อย	มันสำปะหลัง	ยางพารา	มะม่วง	ลำไย	มะขาม	กล้วย	ปาล์มน้ำมัน	อินทผลัม
Kg-lsB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Kg-tks-slB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ens	S2ns	S2ns
Lah-fl-slA	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns	S2ns	S2ons	S2ns	S2ns	S2ons
Lah-slA	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns	S2ns	S2ons	S3o	S2ns	S2ons
Ptc-gm-slA/b	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns	S2ns	S2ons	S2ns	S2ns	S2ons
Ptc-gm-slB/b	S2ewons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns	S2ns	S2ons	S2ns	S2ns	S2ons
Ptc-mw-slB	S2ewons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns	S2ns	S2ons	S2ns	S2ns	S2ons
Ptc-slB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Pu-fl-slB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	N	S2ns	S2ns
Pu-fl-slB*	S3o	S2ns	S2n	S2n	S2ns	S2ns	S2n	S2ns	S2n	S2n
Pu-gm-slB/b	S2ewons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns	S2ns	S2ons	S2ns	S2ns	S2ons
Pu-mw,fl-slB	S2ewons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns	S2ns	S2ons	S2ns	S2ns	S2ons
Pu-slB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3er	S2ns	S2ns
Pu-slC	S3ewo	S2ens	S2ens	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
St-slA	S2s	S2os	N	S3o	S3o	S3o	S3o	N	S2os	S3o
Wk-slB-RC	S3o	S3r	S3r	S3r	N	N	N	S3r	N	N

หมายเหตุ: ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาวะการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 เขตการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถกำหนดออกเป็น 5 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 4 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 23,780 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 85.36 ของพื้นที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) ซึ่งตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ดจัดอยู่ในประเภท 2 มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 19,260 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 69.13 ของพื้นที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 67 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.24 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ สัก ยางนา ประดู่ พยูง

(3) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 14 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด

(4) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 29 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ ถั่วลิสง อินทผาลัม พริก ตะไคร้

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 4,355 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 15.63 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง มะพร้าว

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 18 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.06 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ สัก ยางนา ประดู่ พยุง

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 10 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ

4) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 7 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย 1 เขตรอง ได้แก่ เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 7 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบได้แก่ โรงเรือนเปิดโล่ง

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,275 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.58 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย 1 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 1,275 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.58 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

6.2.3 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,359 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.88 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 1,070 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.84 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 290 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.04 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.4 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 1,434 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.15 ของพื้นที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

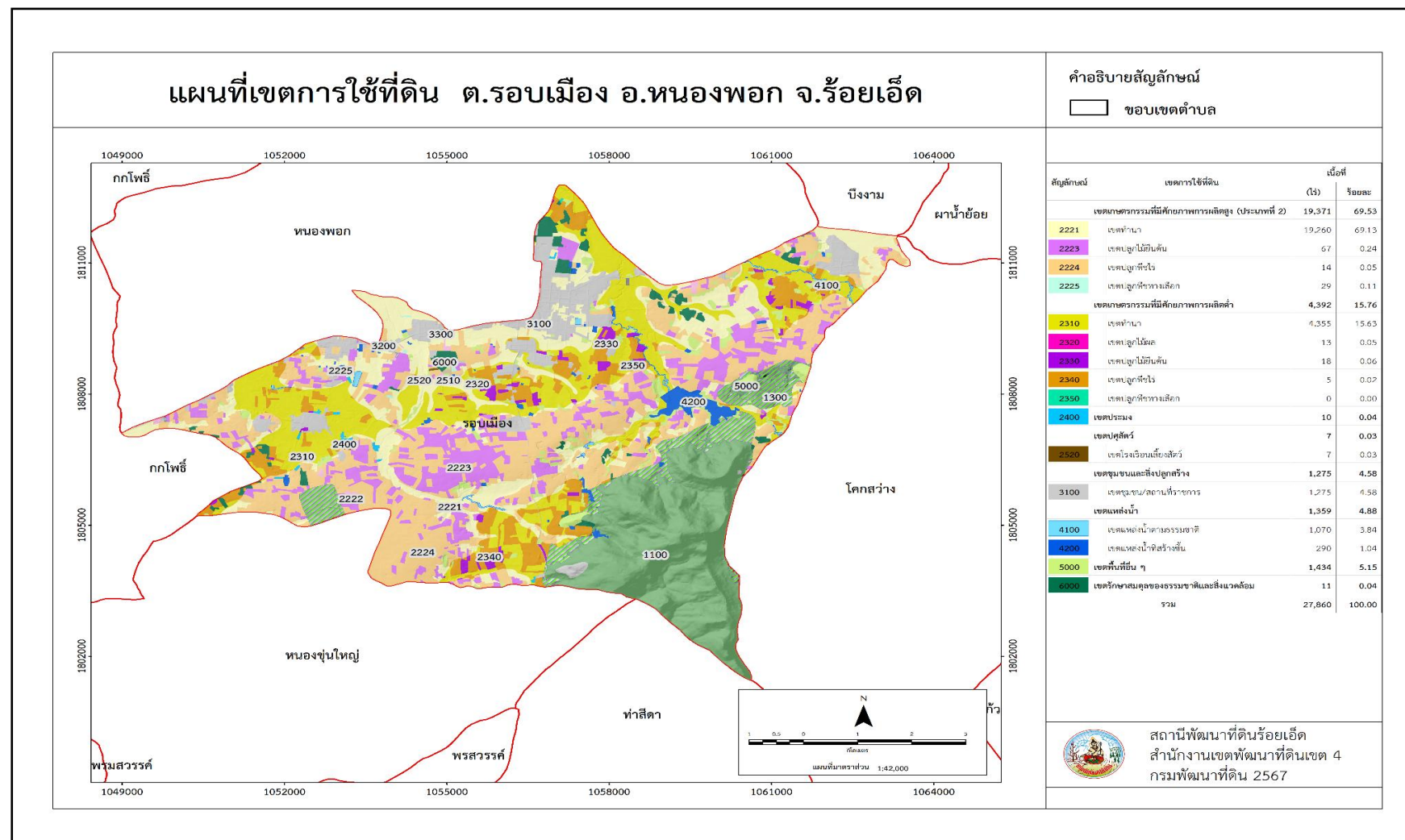
6.2.5 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.04 ของพื้นที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตเกษตรกรรม	23,780	85.36
1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	19,371	69.53
(1) เขตทำนา	19,260	69.13
(2) เขตปลูกไม้ยืนต้น	67	0.24
(3) เขตปลูกพืชไร่	14	0.05
(4) เขตปลูกพืชทางเลือก	29	0.11
2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	4,391	15.76
(1) เขตทำนา	4,355	15.63
(2) เขตปลูกไม้ผล	13	0.05
(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	18	0.06
(4) เขตปลูกพืชไร่	5	0.02
3) เขตประมง	10	0.04
4) เขตปศุสัตว์	7	0.03
(1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	7	0.03
2. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,275	4.58
(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	1,275	4.58
3. เขตแหล่งน้ำ	1,359	4.88
1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	1,070	3.84
2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	290	1.04
4. เขตพื้นที่อื่นๆ	1,434	5.15
5. เขตรักษาสมดุลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	11	0.04
รวม	36,559	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ดแล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลรอบเมืองไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง เพื่อมีส่วนร่วมในกับกรรพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินร้อยเอ็ด เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินร้อยเอ็ด นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

(1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินตื้น มีแผนงาน

1. การปรับปรุงบำรุงดิน

- 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- 1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- 1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- 1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- 1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- 1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์
- 1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด

2. การบริหารจัดการน้ำ

- 2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

- 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว

7.1.3. เขตปลูกไม้ผล มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

1. การปรับปรุงบำรุงดิน

- 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- 1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- 1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- 1.4 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
- 1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด

2. การบริหารจัดการน้ำ

- 2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

- 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว

7.1.4. เขตปลูกไม้ยืนต้น มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

1. การปรับปรุงบำรุงดิน

- 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- 1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- 1.3 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
- 1.4 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด

2. การบริหารจัดการน้ำ

- 2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

- 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว

7.1.5. เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

1. การปรับปรุงบำรุงดิน

- 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- 1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- 1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด

2. การบริหารจัดการน้ำ

- 2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว

7.1.6. เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

1. การปรับปรุงบำรุงดิน

1.1 สารเร่ง พด.6 จุลินทรีย์ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย

2. การบริหารจัดการน้ำ

2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพ 105 คุณภาพดีสู่ตลาดโลก (สนง.เกษตรอำเภอ)

2) โครงการส่งเสริมการปลูกพืชฤดูแล้ง (สนง.เกษตรอำเภอ, องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง)

3) โครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ด (องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง)

4) โครงการส่งเสริมการผลิตอ้อยคุณภาพ (โรงงานน้ำตาลกาฬสินธุ์)

5) โครงการ 1 ตำบล 1 แปลงอัจฉริยะ (สนง.เกษตรจังหวัด)

6) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

7) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)

8) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)

9) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด)

10) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัด)

11) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)

12) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด)

13) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)

14) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)

15) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)

16) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรรูปแบบประชารัฐ (สนง.เกษตรจังหวัด)

17) โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)

18) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สนง.เกษตรจังหวัด)

19) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (สนง.เกษตรจังหวัด)

20) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (สนง.เกษตรจังหวัด)

21) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัด)

22) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี

23) โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง)

7.3.2 เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

1) โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร (กรมประมง)

2) โครงการส่งเสริมการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ไม่เหมาะสม(สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)

3) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)

4) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตร (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)

5) โครงการออกแบบการปรับเปลี่ยนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรตามนโยบาย (กรมชลประทาน)

7.3.3 เขตพื้นที่แหล่งน้ำ

1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน)

2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน)

3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ ปรับรูปที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลรอบเมือง กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลรอบเมืองในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (2) ปัญหาขาดแหล่งน้ำในทำเกษตร และมีปัญหารองลงมา คือ ปัญหาดินทรายจัด ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (3) การใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสม โดยสภาพภูมิประเทศพื้นที่ตำบลรอบเมือง สภาพพื้นที่ทั้งหมดเป็นที่ราบ และเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความสูง ๑๕๐-๑๖๐ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยพื้นที่ราบมีความลาดชัน ๐-๒ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มใช้ทำนา พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ด้านตะวันตกทอดยาวไปทางทิศเหนือของตำบล สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ความลาดชัน ๒-๕ เปอร์เซ็นต์ การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ทำนาในที่ราบและปลูกพืชไร่บนที่ดอนคุณภาพของดินจึงไม่ค่อยจะเหมาะสมต่อการเกษตร และจากการวิเคราะห์การชะล้างพังทลายของดินของตำบลรอบเมือง ซึ่งมีเนื้อที่รวม 42,633 ไร่ นั้น พบว่า ส่วนใหญ่การชะล้างพังทลายของดินอยู่ในระดับน้อย มีจำนวน 31,942 ไร่ รองลงมาการชะล้างพังทลายของดินระดับปานกลาง 9,026 ไร่ และการชะล้างพังทลายระดับรุนแรง 1,648 ไร่ ตามลำดับ ในส่วนของปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญ

หายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

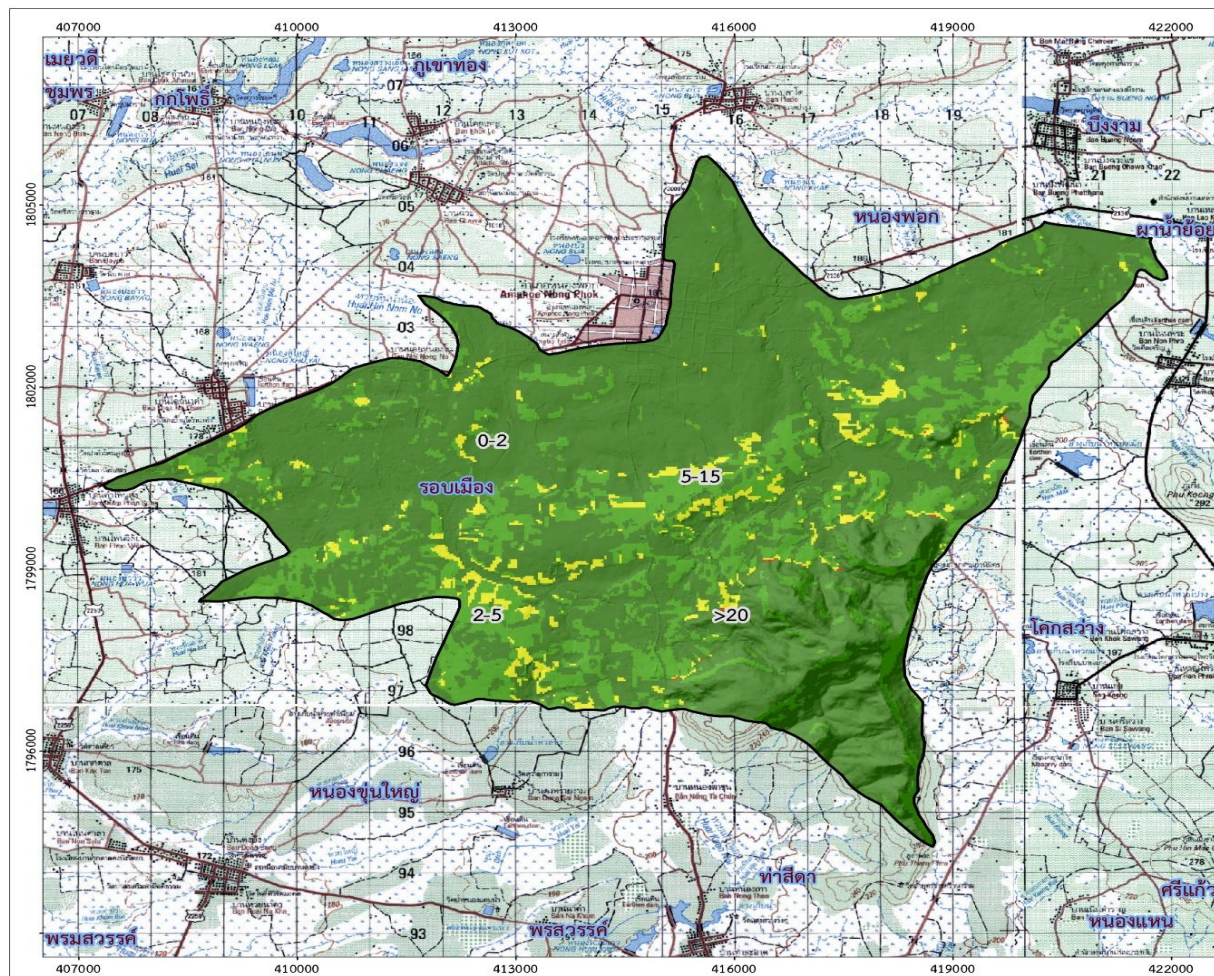
ในกรณีของการขาดแคลนนํ้า นั้น นอกจากผลการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจืดขึ้นดิน ดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนนํ้าจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อกักน้ำในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาเรื่องขาดแคลนนํ้า จะสรุปได้ว่ามี 6 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝายกั้นน้ำ ลำน้ำ เป็นต้น (2) ก่อสร้างแหล่งเก็บน้ำเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (4) ขุดเจาะบ่อบาดาล (5) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำ (6) ปลูกพืชใช้นํ้าน้อย

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนนํ้าโดยจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ” ทั้งพื้นที่ตำบลที่รวมข้อเสนอในการแก้ไขปัญหา โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน คือ **1. ส่วนของต้นน้ำ** อยู่บริเวณตอนบนและด้านตะวันตกของตำบลคือ ลำน้ำยังมีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาภูพานที่บ้านดงหมู ตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นต้นน้ำของกลุ่มน้ำชีกับกลุ่มน้ำสงคราม ไหลผ่านอำเภอห้วยผึ้ง อำเภอนามน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอโพนทอง มายังตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก เป็นพื้นที่ดังกล่าวเพื่อลดการชะล้างพังทลาย การสูญเสียดิน และชะลอการไหลของน้ำ **2. ส่วนของกลางน้ำ** อยู่บริเวณตอนกลางของตำบล สภาพพื้นที่ประกอบด้วยที่ราบและพื้นที่ตอนบางส่วนมีระดับความสูญเสียดินในระดับปานกลางพื้นที่กลางน้ำมีบ้านหนองพอก บ้านกกโพธิ์ บ้านมอกแดง การจัดการพื้นที่ควรก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จัดรูปที่ดิน วางผังน้ำทั้งระบบ และสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต **3. ส่วนของปลายน้ำ** อยู่บริเวณตอนกลางของตำบล สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ (ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และ 2-5 เปอร์เซ็นต์) มีส่วนน้อยที่มีความเสี่ยงในการสูญเสียดินจากการชะล้างพังทลายของดินและไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำ พื้นที่ปลายน้ำมีบ้านกุดชุม บ้านหนองหนองโน และบ้านใหม่ น้ำพุการจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระน้ำ ฝายกั้นน้ำ คลองส่งน้ำ การขุดบ่อบาดาล ปรับรูปที่ดินปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (รูปที่ 7-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

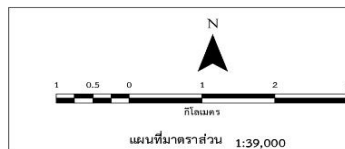

แผนที่การชะล้างพังทลายของดิน ต.รอบเมือง อ.หนองพอก จ.ร้อยเอ็ด

คำอธิบายสัญลักษณ์

เส้นขอบเขตตำบล

สัญลักษณ์	การชะล้างพังทลายของดิน	ไร่	ร้อยละ
เขียว	น้อย (0-2 ตัน/ไร่/ปี)	31,942	74.92
เขียวกว่า	ปานกลาง (2-5 ตัน/ไร่/ปี)	9,026	21.17
เหลือง	รุนแรง (5-15 ตัน/ไร่/ปี)	1,648	3.87
ส้ม	รุนแรงมาก (15-20 ตัน/ไร่/ปี)	-	-
แดง	รุนแรงมากที่สุด (>20 ตัน/ไร่/ปี)	17	0.04
รวม		42,633	100.00

สถานีพัฒนาที่ดินร้อยเอ็ด
สำนักงานเขตพัฒนาที่ดินเขต 4
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2567

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)		แผนงานโครงการ	งบประมาณ
1. เขตทำนา	เนื้อที่ 23,615 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	2,949,240
		1.1 การส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์	245,000
		1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	1,941,240
		1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	60,000
		1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตร	50,000
		1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	500,000
		1.6 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	150,000
		1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	3,000
2. เขตปลูกพืชไร่	เนื้อที่ 19 ไร่	2. การบริหารจัดการน้ำ	9,989,000
		2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	9,900,000
		2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	89,000
3. เขตปลูกไม้ผล	เนื้อที่ 13 ไร่	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	29,538,500
		3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	500,000
4. เขตปลูกไม้ยืนต้น	เนื้อที่ 85 ไร่	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	29,038,500
5. เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	เนื้อที่ 7 ไร่		
รวมเขตเกษตรกรรม		1. การปรับปรุงบำรุงดิน	2,949,240
		2. การบริหารจัดการน้ำ	9,989,000
		3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	29,538,500
		รวมแผนงาน / โครงการ	42,476,740

ตารางที่ 7-2 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงานโครงการ
1. เขตเกษตรกรรม	การแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรมฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต 1) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพ 105 คุณภาพดีสู่ตลาดโลก (สนง. เกษตรอำเภอ) 2) โครงการส่งเสริมการปลูกพืชฤดูแล้ง (สนง.เกษตรอำเภอ ร่วมกับ องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง) 3) โครงการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด (องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง) 4) โครงการส่งเสริมการผลิตอ้อยคุณภาพ (โรงงานน้ำตาลกาฬสินธุ์) 5) โครงการ 1 ตำบล 1 แปลงอัจฉริยะ (สนง. เกษตรจังหวัด) 6) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) การปรับปรุงที่ดินและปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต 1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง. เกษตรจังหวัด) 2) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง. เกษตรจังหวัด) 3) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง. เกษตรจังหวัด) 4) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง. เกษตรจังหวัด) 5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง. เกษตรจังหวัด) 6) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง. เกษตรจังหวัด) 7) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สนง. เกษตรจังหวัด) 8) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง. เกษตรจังหวัด) 9) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง. เกษตรจังหวัด) 10) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรรูปแบบประชารัฐ (สนง. เกษตรจังหวัด)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงานโครงการ
	11) โครงการศึกษาภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สนง. เกษตรจังหวัด) 12) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สนง. เกษตรจังหวัด) 13) โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ (กรมส่งเสริมการเกษตร) 14) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม 15) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัด) 16) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี 17) โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง)
2. เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 7 ไร่	1) โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร (กรมประมง) 2) โครงการส่งเสริมการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (สนง. ปศุสัตว์จังหวัด) 3) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ (สนง. ปศุสัตว์จังหวัด) 4) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อทดแทนแรงงานเกษตร (สนง. ปศุสัตว์จังหวัด) 5) โครงการออกแบบการปรับเปลี่ยนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรตามนโยบาย (กรมชลประทาน)
3. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 1,359 ไร่	1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน) 2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน) 3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน)

แผนการใช้ที่ดินตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลรอบเมือง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568 - 2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน													3,173,650	พต.
เขตทำนาข้าว/พืชไร่/ไม้ผล/ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	51,200	51,200	51,200	51,200	51,200	256,000	พต.
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	12	12	12	12	12	60	396,102	396,102	396,102	396,102	396,102	1,980,510	พต.
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000	50,000	51,200	51,200	51,200	51,200	172,140	พต.
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	4	4	4	4	4	20	13,600	13,600	13,600	13,600	13,600	68,000	พต.
	1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง	1	1	1	1	1	5	103,600	103,600	103,600	103,600	103,600	518,000	พต.
	1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	ตัน	17	17	17	17	17	85	33,600	33,600	33,600	33,600	33,600	168,000	พต.
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	80	80	80	80	80	400	1,200	1,200	1,200	1,200	1,200	6,000	พต.
	1.8 สารเร่ง พด.6 จุลินทรีย์ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	ไร่	24	24	24	24	24	120	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	5,000	พต.
เขตทำนาข้าว/พืชไร่/ไม้ผล/ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	2. การบริหารจัดการน้ำ													11,928,000	
	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	-	-	-	-	-	-	-	2350,000	2350,000	2350,000	2350,000	2350,000	11,750,000	พต.
	2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	1	2	3	2	2	10	17,800	17,800	17,800	17,800	17,800	178,000	พต.
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน													30,225,000	
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	975,000	975,000	975,000	975,000	975,000	4,875,000	195,000	195,000	195,000	195,000	195,000	975,000	พต.
	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	ไร่	130,000	130,000	130,000	130,000	130,000	5,200,000	5,850,000	5,850,000	5,850,000	5,850,000	5,850,000	29,250,000	พต.
รวมเป้าหมายดำเนินงานและงบประมาณ														45,326,650	พต.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณการเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบลปี 2565. แหล่งที่มา :<https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา :<http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2566. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.
- สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2566. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้านรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>. 1 มีนาคม 2566.
- องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง. 2567 วิสัยทัศน์ของตำบล. สืบค้นจาก แหล่งที่มา : <https://robmuang-np.go.th/public/list/data/index/menu/1168> /วิสัยทัศน์การพัฒนา/. สิงหาคม 2567

ผู้จัดทำ

นางสาวสิญจรัตน์ ณรงค์ศักดิ์รัตน์	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินร้อยเอ็ด
นายปิยมิตร ภูคงน้ำ	เจ้าพนักงานการเกษตรอาวุโส
นายไชยันต์ โคตุเคน	เจ้าพนักงานการเกษตรอาวุโส
นางสาวนวลรัตน์ ยิ่งเจริญ	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นายไวภูณัฐ คำสำลี	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นางสาวสุพัตรา ปังชะ	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นายสำราญ บุญวิเศษ	นักวิชาการเกษตร
นางสาวญาดา เอี่ยมพงษ์	นักวิชาการเกษตร
นายปริญญญา เชิงหอม	นักวิชาการเกษตร
นายวิรัตน์ ป้องเศร้า	นักวิชาการเกษตร
นางปณิดา วงษ์วาสน์	นักวิชาการเกษตร
นายนิพนธ์ สมบัติล้วน	นักวิชาการเกษตร
นายสมศักดิ์ เพชรลือชา	นักวิชาการเกษตร
นายทรงศักดิ์ ศรีสุวรรณ	นักวิชาการเกษตร
นายภุชณะ สมบัติล้วน	นักวิชาการเกษตร
นายวาทัญญู สุดดี	นักวิชาการเกษตร
นายแก้วมหา มะยุระรักษ์	นักวิชาการเกษตร

ผู้ให้ข้อมูล

คณะเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลรอบเมือง กำนันตำบลรอบเมือง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1-19 หมอดินอาสาประจำตำบลรอบเมือง และหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน

